

בס"ד, יום ראשון כד' טבת תש"ע

שם: _____ זמן: _____

מבחן שבועי מסכת סנהדרין כו – לב (43)

א. (1) אוספי פירות שביעית, האם פסולין לעדות או לאו, ומדוע? (2) אלו צדדי היתר אמרינן בסוגיין דשרי על ידם עבודות בשביעית, ומדוע? (3) מה דין סאה תרומה שנפלה לתוך סאין של שביעית, ומדוע, ואמאי הביאהו בסוגיין? (4) מהיכן חזינן דקשר רשעים אינו מן המנין, ומה שייך הוא לסוגיין?

ב. (1) איך ביארו הפסוק "כי השתות יהרסון צדיק מה פעל?" (2) מי נקרא "תושיה", ומפני מה נקרא כן? (3) באר דברי עולא "מחשבה מועלת לדברי תורה!", והאם יש אופן שמחשבה לא מועלת? (4) על מי אמרו שאינם נפסלים אלא בהכרזה, ומדוע? (5) מי הם "אוכלי דבר אחר", ומה ההכרח לבאר כן, ומה דינם לענין עדות, ומדוע? (6) החשוד על העריות, מה דינו לענין עדות, ומדוע?

ג. (1) האם עדים זוממים פסולים לעדות (פרט), ומדוע? ואי נימא שנפסלו, מאימתי נפסלו, ומדוע? (2) האם באופן שרק אחד הוים, הדין שונה? ומה הדין היכא שהוכחשו על ידי שנים אחרים, או נפסלו בגזלנותא? (3) מומר אוכל נבילות לתאבון, מה דינו לענין עדות, ומדוע? ומה הדין היכא דאוכל להכעיס, ומדוע? (4) האם הפלוגתא דאבוי ורבא גבי מומר תליא בפלוגתת ר' יוסי ור' מאיר גבי עד זומם, וכיצד קימא לן, ומדוע?

ד. 1) באיזה טענה רצה בר חמא להציל עצמו מהעונש שהטיל עליו ריש גלותא, ואיך סייע רב פפי לדבריו, ומהיכן הוכיח את שיטתו? (2) "כל הראוי לדין דיני נפשות ראוי לדין דיני ממונות", הוכח באיזה פסולים מיירי הכא! (3) מי הם תשעת הקרובים המנויים במתניתין, דפסלינן בהו אף את בניהם וחתניהם? ומי הוא הקרוב שפסול רק לברו, ומאי סלקא דעתין שאף בנו וחתנו יפסלו? (4) איזה עוד קרובים מרבינן מכללא, ואמאי לא כתבו להו להדיא? (5) האם בן נענש על עוונות האב, ומנלן?

ה. 1) איך דרשו לקרא ד"לא יומתו אבות על בנים, ובנים לא יומתו על אבות", ומנלן דאף בדיני ממונות כן הדין? (2) מה דין שלישי בראשון, ומהיכן ילפינן לה, ומה דין אשתו של שלישי בראשון של בעלה, ומדוע? (3) מה דין שני בשלישי, ומהיכן ילפינן לה? (4) באר מי הוא "חתנו" המוזכר במתניתין, ומה ההכרח לפרש כן?

ו. 1) האם אדם יכול העיד לנשי קרוביו, והאם באשת חורגו הדין שונה, ומדוע? (2) מאי אתי לאשמועינן מתניתין דקתני "בעל אמו הוא בנו וחתנו"? (3) האם מחותנים יכולים להעיד להדרי, ומדוע? (4) האם אדם יכול להעיד לארוסתו, ומדוע? (5) באר פלוגתת ר' יוסי ור' יהודה (למאי דמסקינן) לענין חורגו וגיסו, וכיצד קיימא לן?

ז. 1) כיצד קיימא לן בקרוב שנתרחק, והאם יש אופן שלכולי עלמא אין הקרוב שנתרחק יכול לדין? (2) מה דין אוהב ושונא לענין עדות ולענין דין, ומהיכן ילפינן לה, ומי נחשב אוהב ושונא? ומה הדין בשני תלמידי חכמים השונאים זה לזה? (3) שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב, מה דינו, ומדוע? ומה הדין היכא דאחד אמר אינו יודע, ומדוע? (4) כיצד מאיימים על העדים? (5) מה שמעינן ממתניתין בענין הודאת בעל דין, ומהיכן שמעינן לה, ומה הטעם בהאי דינא? (6) למי טוענין אף אם לא טען, ולמי רק אם יטען מקבלים טענתו, ולמי אף אם יטען לא יקבלו דבריו?

ח. 1) בדינא דר' יהודה אמר רב דצריך לומר אתם עדי, הוכח האם הוא ברווקא, או דיש אופן נוסף שנחשב כהודאה? (2 בגוונא דלא תבעו מעיקרא, אלא מעצמו הודה דחייב לפלוני, האם הוי הודאה (פרט), ומנלן? (3 באופן שהודאתו הודאה, האם אפשר אף לכתוב שטר על פי הודאתו (פרט), ומדוע? (4 שטר אודיתא הבא לפנינו, האם מכשרינן ליה, או דתלינן דמסתמא נעשה בכשרות?

ט. 1) שטר אודיתא שנכתב בלשון בית דין וחתומים עליו רק תרי, מה דינו? (2 האומר אני ראיתי את אביכן שהטמין מעות ואמר של מעשר שני הם, האם נאמן, ומדוע? והאם באופן שבעל החלום אמר להם כן, הדין שונה, ומדוע? (3 באופן שפסקו הדין על פי רוב הדיינים, היכי כותבין בפסק דין, ומה טעם המחלוקת? (4 "גמרו את הדבר היו מכניסים", למי היו מכניסים, ומה טעם מעיקרא הוציאום? (5 במאי פליגי רבנן ור' יהושע בן קרחה גבי עדות, ומה טעם פלוגתייהו?

י. 1) במאי פליגי רבנן ור' נתן גבי עדות, ומה טעם פלוגתייהו, ומה דעת ר' יהושע בן קרחה בהאי פלוגתא? (2 באיזה אופנים מודים רבנן לר' יהושע בן קרחה? (3 מה דין הודאה אחר הלואה, ומה דין הלואה אחר הודאה, ומדוע? (4 הכחשה שאינה בגוף העדות, מה דינה לענין נפשות ולענין ממונות?

יא. 1) שני עדים המכחישים זה את זה, באיזה אופן אף לר' יהושע בן קרחה אליבא דר' שמעון בן אלעזר אינן מצטרפין, ובאיזה אופן לכולי עלמא מצטרפין, ובאיזה אופן הוא פלוגתא? (2 אמאי הכשירו בית שמאי שני כיתי עדים שאחת אומרת מנה ואחת אומרת מאתיים, ולא חששו לנמצא אחד מהן קרוב או פסול? (3 האם שרי לגלות מילתא דאיתמר בבי מדרשא? (4 מהי "ראיה ראשונה" דפסקינן בה הלכתא כרשב"ג, ומהי "ראיה אחרונה" דלא פסקינן בה כרשב"ג, ובאיזה אופן אף רבנן מודים לרשב"ג בראיה אחרונה?

יב. 1) שליש שהופקד שטר בידו, באיזה אופן נאמן על השטר, ובאיזה אופן אינו נאמן, ומה הדין היבא דרק השובר הופקד בידו? 2) "סימפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו", מהו סימפון, וביד מי היה, ומהו "יתקיים בחותמיו"? 3) "התוקף את חבירו בדין", מי הוא התוקף, ומה דינו, וכיצד פסקינן לדינא? 4) מה היה המעשה עם עוקבן הבבלי, ומה פשר האיגרת ששלחו למר עוקבא?

יג. 1) במה הושוו דיני ממונות לדיני נפשות, ובמה לא הושוו, ומה טעם החילוק? 2) שטר שזמנו א' בניסן בשמיטה, מה דינו (פרט), ומדוע? 3) כיצד ישבו הסתירה בדין דרישה וחקירה בדיני ממונות?

יד. 1) כיצד דרשו לקרא ד"צדק צדק תרדוף"? 2) קול ריחיים ואור הנר, סימנים למה הם, ואמאי הוצרכו לעשות סימנים? 3) האם מותר לגרום לעדים שיחזרו בהם? 4) כיצד פתחינן לזכות בדיני נפשות, וכמאן אשכחן תניא כוותיה, ואיך שמעינן מינה כוותיה?

תשובות למבחן סנהדרין כו – לב

א. (1) למאי דסברינן מעיקרא בביאור מתניתין, מעיקרא היו כשרים, משום דיכולים לאכלן קודם זמן הביעור, ולבסוף פסלום משום דרבו ממציאיי מעות לעניים והוו סוחרים. ומסקינן, דמעיקרא אף האוספין פסולים [דשרי רק לאכלה]. ולבסוף משרבו האנסין דהמלך היה כופן ליתן ארנונא, התירו לאסוף ולא פסלו האוספין.

(2) התירו לזרוע משום ארנונא, ולרש"י היינו דווקא בשביעת בזמן הזה דהוי דרבנן, ולתוס' איירי נמי בשביעת דאורייתא, משום דפיקוח נפש הוא, דכשלא מביאים הארנונא המלך תופס ומתים בתפיסת המלך. וכן התירו להיות אגיסטון בשדה נכרי. אמנם התוס' כתבו דאסור, ומאי דהתירו אגיסטון היינו רק משום ארנונא. וכן התירו לזמור לצורך עקל בית הברד, אמנם כתבו התוס' דאיירי דווקא באופן דקשי לגפן, דאי לאו הכי יש לחייבו משום נוטע כדרך שחייבו בשבת.

(3) נפלה לתוך מאה, תעלה באחד ומאה ושרי לזרים ויאכלו בקדושת שביעת. אך בנפלה לפחות ממאה, הוי מדומע ותרקב, ואין תקנה למוכרם לכהנים חוץ מדמי תרומה, משום דחשידי כהנים על השביעת [דסבורים דכשם שהותר להם תרומה וקודש, כן הותרו להם איסורי שביעת]. והובא בסוגיין לבאר אמאי קרי ריש לקיש לאלו שעבדו בשביעת לדעתו "כהן".

(4) מהא דאמר נביא לחזקיה דאין לו להתירא מהקשר שקשר נגדו שבנה וסייעתו, דאף דהווי רוב, מכל מקום הוי קשר רשעים ואינו מן המנין. והיינו דאמר ריש לקיש דאף דהווי בעיבור השנה אחרים חוץ מאלו החשודים על השביעת, מכל מקום הוי קשר רשעים שאינו מן המנין ולא מהני לעיבור השנה.

ב. (1) או דקאי על חזקיה וסייעתו, ונקראים שתות לפי שהעולם מושתת על התורה ולומדיה, דאם השתות יהרסון, מה שכר משלם הקב"ה לצדיקים. ואו דקאי על בית המקדש שממנו הושתת העולם, דאם יהרס על ידי עצתו של שבנא, צדיק מה פעל, והיינו איה נפלאותיו של הקב"ה. ואו דקאי על מחשבותיו של סנחריב, ושתות הוא מלשון מחשבות, ואמר קרא דאם מחשבותיו לא יהרסון, צדיק מה פעל, והיינו מה פעלו של חזקיהו ואיה שכרו.

(2) תורה נקראת תושיה, או משום שממנה הושתת העולם, או מפני שמתשת כוחה של אדם, ואו משום שניתנה בחשאי מפני השטן שהיה מקטרג. ואו משום דהם דברים של תוהו שהעולם מושתת עליהם, ותושיה הוא נוטריקון של תוהו מושתת.

(3) לביאור ראשון של רש"י, מחשבת דאגת מזונות מועילה לשכח דברי תורה. ועוד פירש, דמחשבה אפילו לדברי תורה כגון האומר אסיים כך וכך עד יום פלוני, מועלת לבטל הדבר. והתוס' פירשו, דמחשבה מועלת היינו מחשבת דאגת פרנסה מועלת לבטל מחשבת לימוד, ועוד פירוש כרש"י. ואמר רבה דבעסוקין לשמה, אינה מועלת. ומתוס' משמע דרבה להוסיף על עולא קאתי.

(4) הפסולים דמתניתין בעינן הכרזה. אבל גולן דאורייתא כגון ויגזול את החנית, לא בעי הכרזה. ולענין רועה נחלקו האם אינו צריך הכרזה, מפני שעבירתו מפורסמת, או דאף הוא צריך הכרזה.

ובאופן שמקבלים בפרהסיא איכא חילול

ופסול. אבל בצניעא או היכא דאין לו מה

דהיינו אוכלי חזיר, דהא הוי ככל אוכל

(5) מקבלי צדקה מן הנכרים,

ה' בדבר, והוי כרשע דחמס

לאכול, כשר. ואין לומר

בהצלחה!

לתיאבון דאין נפקא מינה אם הוא בצינעא או בפרהסיא.

6) לדעת רב נחמן אינו פסול, ולרש"י היינו משום דרק רשע דחמס פסול. ולתוס', או דרב נחמן איירי היכא דיצא עליו רק קול. ואו דכיון דיצרו תוקפו, לא דמי לרשע דחמס. ולדעת רב אשי לכאורה הוא פסול, משום דיש עליו מלקות [אף על שמועה בעלמא] ומכל מקום לענין עדות אשה, אמרינן דאינו נאמן לאפוקה, משום דהוא חשוד על הדבר.

- ג. 1) עד שהזום בדיני נפשות, לכולי עלמא פסול לכל העדויות. ואם הזום רק בעדות ממון. לדעת ר' מאיר אמרינן דחשוד לדבר קל חשוד אף לדבר חמור, ופסול לכל העדויות. ולדעת ר' יוסי, נפסל רק לעדות ממון. והיכא דתרוויהו הזומ, לאביי, נפסלו למפרע, דהא מזמן עדותן נחשבים רשעים. ולרבא, נפסלו רק מכאן ולהבא, או משום דחיישינן לפסידא דלקוחות, ואו משום דהוי חידוש ואין לך בו אלא משעת חידושו.
- 2) היכא שהזום רק אחד, לדעת אביי נפסל למפרע, דהא מאז הוא רשע. ולדעת רבא, ללישנא דחיישינן לפסידא דלקוחות, נפסל רק מכאן ולהבא. אבל אי משום חידוש, בחד שהזום אין חידוש, ונפסל למפרע. והיכא שהוכחשו, [לדעת רב הונא, מעולם לא נפסלו]. לדעת רב חסדא דתרוויהו פסולים, תליא בב' הלישנות ברבא אי משום חידוש אי משום פסידא דלקוחות. וכן היכא דנפסלו מחמת גולנותא, רק אי חיישינן לפסידא דלקוחות, אמרינן דפסולים רק מכאן ולהבא.
- 3) אוכל לתיאבון, ולרש"י היינו דהוי טפי בזול, לכולי עלמא פסול לעדות, משום דהוי רשע דחמס. ואם אוכל להכעיס, לדעת אביי פסול, משום דרשע הוי. ואמרינן בגמ' דלאביי חשוד לדבר קל חשוד אף לדבר חמור, וחיישינן שיהיה אף רע לבריות. ולרבא רק רשע דחמס דהוי רע לבריות נפסל.
- 4) מסקינן, דאביי ודאי לא סבר כר' יוסי דחשוד לדבר קל לא חשוד לדבר חמור. אבל רבא שפיר יכול לסבור כר' מאיר דאף שהזום בממון נפסל לנפשות, משום דעד זומם הוי רע לשמים ורע לבריות. ומסקינן דהלכתא כאביי. ואף דאיכא ברייתא דבעינן רשע דחמס, ההיא ר' יוסי היא, וכיון דאיכא סתמא כר' מאיר, פסקינן כר' מאיר.

- ד. 1) על ידי שהביא שני עדים שהעידו דאלו שהעידו בו שהרג את הנפש פסולים לעדות משום דגולנים הם. ורב פפי טייע לדבריו דקיימא לן כר' מאיר דחשוד לדבר קל חשוד אף לחמור, ופסולים להעיד עליו שהרג, והוכיח דבריו מהא דסתמה המשנה בראש השנה, דכל פסולי דמתניתין פסולים לכל העדויות שאשה פסולה, ואי כר' יוסי, הא לעדות נפשות שאשה פסולה, הם אינם פסולים.
- 2) על כרחך דאיירי לענין פסול יוחסין, דאי נימא דבפסול חשוד איירי, לא אתי שפיר סיפא דיש שראוי לדון דיני ממונות ואין ראוי לדון דיני נפשות, ואי בפסול חשוד איירי, הרי כיון דחשוד לנפשות לכולי עלמא חשוד אף לממון.
- 3) אחיו, אחי אביו, אחי אמו, בעל אחותו, בעל אחות אביו, בעל אחות אמו, בעל אמו, חמיו, וגיסו. וכל אלו אף בניהם וחתניהם פסולים [לתנא דמתניתין]. וחורגו דהיינו בן אשתו, רק הוא לבדו נפסל, וביארו התוס' דאיכא סלקא דעתין לפסול אף את בנו, משום דחורגו הוי כבנו וכן הבן פסול. ואף למאן דמכשיר בן הבן, איכא למימר דמהכא שמעינן לה.
- 4) מרבינן נמי בן אחי אשתו, ונפיק מכללא דבעל אחות אביו. וחתנו דנפיק כל שכן מחמיו. וביארו התוס' דבהם לא הוצרכו להשמיע לא שפסולים בעצמן, ולא שבניהם וחתניהם כשרים, ומשום הכי לא כתבום להדיא.

5) באופן שאוחז במעשה אבותיו, נענש. כדכתיב פוקד עוון אבות על בנים. ובאופן שאינו אוחז, אינו נענש. כדכתיב איש בחטאו יומת. ואם יש בידו למחות, נענש כדכתיב וכשלו איש באחיו.

ה. 1) לא יומתו אבות דהיינו שני אחים, בעדות בניהם של האחים, וילפינן לבן אח, וכל שכן לאח. ומדכתיב בנים בלשון רבים, ילפינן שאף להדדי פסולים. ומדכתיב בנים תנינא, ילפינן שאף לעלמא פסולים. ומדכתיב תרי זימני אבות, ילפינן דאם אינו ענין לקרובי האב תנהו ענין לקרובי האם. ומדכתיב תרי זימני יומתו, אמרינן דאחד קאי על זכות, דהא לחיוב אינו ענין. ומדכתיב משפט אחד יהיה לכם, ילפינן דאף בדיני ממונות הכי דינא.

2) למתניתין, כשר. ורב פסל, ויליף לה מדכתיב ובנים, דהוי וי"ו מוסיף לרבות עוד דור. וכתבו התוס' בשם הירושלמי, דמכל מקום אשתו כשירה, משום דאיתפליג דרא. ולדעת רש"י פסקינן הלכתא דכשר. והתוס' כתבו דפסלינן.

3) רב הכשיר. ור' אלעזר פסל, ויליף לה מדכתיב ובנים על אבות, וילפינן כרב דיש עוד דור, וכן ילפינן דכל פסולי אבות שדי על בנים.

4) מעיקרא אמרינן דהוא חתן בנו, דהוי דור שלישי, ודחינן דבר' חייא מוכח דלא מנו במתניתין לבן וחתן בנו. ואמרינן דשמא אף דהוא חתנו, כיון דמעלמא קאתי חשיב כדור שלישי. אך דחינן, דאי הכי הרי הוא שלישי בשני לבן אח אביו, ורב קאמר דשני בשלשי כשר.

ו. 1) לנשי קרוביו הוי פשיטא לבני גיולי דאינו יכול להעיד, משום דבניהם ראויים לירשן, והוא פסול לבניהן. ובאשת חורגו איבעיא להו, דהא אין בנו יורשו. ופשט להו רב דאשה כבעלה ובעל כאשתו, דילפינן לה מדכתיב על אשת אחי האב לענין עריות דדודתך היא. וכל אלו שפסול להם, פסול אף לנשותיהם.

2) ר' ירמיה אמר דאתי לאחי האח, דאף בנים שיש לבעל אמו מאשה אחרת שהם רק אחים לאחיו נפסלים. ור' חסדא אמר דאחי האח כשרים, ומתניתין אתי לאשמועינן דאף אחיו רק מאמו פסול לו.

3) כשרים, משום דלא נתקרבו כלל והוי כמגופה שאינה דומה לחבית.

4) לדעת רבינא אינה נחשבת קרובתו, ולאפוקה מינה שפיר מעיד. אבל לעיולא אינו מעיד, דהא נוגע בדבר ואדעתיה דידיה עביד. ומסקינן דאף דלענין ירושה וטומאה בשארות תלה רחמנא, לענין פסול עדות באיקרובי דעתא תלינן, ואף ארוסה נחשבת קרובתו.

5) לדעת ר' יהודה, חורגו לבדו נפסל, אך גיסו נפסל הוא וחתנו. ולדעת ר' יוסי, חורגו לבדו ואף גיסו לבדו. וברש"י הביא ב' אופנים לענין גיסו, האם ר' יוסי אתי לאפוקי רק חתן גיסו, אבל בן גיסו דהוי בכלל בעל אחות אביו, לא פליג ר' יוסי. או דר' יוסי פליג אף על בן גיסו, אבל כוונתו לבן גיסו מאשה אחרת. ופסקינן הלכתא כר' יוסי, וסבר אביי דהיינו כר' יוסי דברייתא דפסל גיסו לבדו.

ז. 1) קיימא לן דכשר ודלא כר' יהודה. ובהיכא דידוע שלא יצייתו לדינו, אין חייב לדון להם.

2) לענין עדות, ר' יהודה סבר דפסול. ויליף לה מדכתיב והוא לא אויב לו, דלא יעידנו. ומסברא אמרינן דהוא הדין דאוהב לא יעידנו. ומסקינן דלא נחשדו ישראל על כך. וקרא איירי רק לענין דיין, וקאי על דסמיק ליה ושפטו העדה. וסיפא דקרא דלא מבקש רעתו, קאי על שני תלמידי חכמים ששונאין זה לזה. ואוהב היינו שושבינו, ולדעת ר' אבא היינו כל שבעת ימי המשתה. ולדעת רבא היינו רק ביום הראשון. ושונא היינו שלא דיבר עמו ג' ימים משום איבה.

3) המועט בטל ברוב, כדכתיב אחרי רבים להטות. ואם אמר איני יודע, חשיב כמאן דליתא, ומוסיפין עליהם, דהא אנן תלתא בעינן.

4) מסקינן דאמרינן להו דזילי אאוגרייהו. אבל דאין גשם, ויש דבר מחמת עדות שקר, אינו מאיים.

5) דבעינן שיודה בפני עדים ויאמר להם אתם עדי. ושמעינן לה מדקתני "אם אמר בפנינו הודה" ולא קתני שמענו שהודה. והיינו טעמא משום דיכול לטעון משטה אני בך.

6) לנפשות טענינן אף אם לא טען. לענין טענת משטה, רק אם יטען יטענו לו. ולמסית אין טוענים, ואם יטען דברי הרב דברי התלמיד דברי מי שומעין, אין שומעין לו משום דנצטווה שלא להסית.

ח. 1) סגי נמי כשיאמר הלוח שיהיו עדים בדבר והמלוה שותק. ושמעינן לה ממעשה דהטמין עדים בכילתא ובבית הקברות, ואמר המלוה רצונך שיהיו עדים, ואמר הלוח לא, ופסקו ר' כהנא ור' שמעון דכיון דאמר לא, לא הוי הודאה.

2) כשהודה בחייו, אמר ר' נחמן דאדם עשוי שלא להראות עצמו עשיר, ועל כן אומר דחייב לפלוני ובאמת אין כוונתו להודאה. [וכתבו התוס' דאף אם לא יטען טענינן ליה]. אבל אם אמר קודם מותו, לדעת ר' ישמעאל ברבי יוסי, לא אמרינן דאין אדם עשוי שלא להשביע את בניו. אבל ר' חייא סבר דשפיר אמרינן דאף אדם עשוי שלא להשביע את בניו.

3) באופן שנעשה בפני שנים וקנו מידו, כיון דסתם קנין לכתיבה עומד, שפיר יכולים לכתבו. אבל אם לא עשו קנין, אף דהוי הודאה, איכא למימר דאין רצונו שיהיה מלוה בשטר. ובאופן שהודה בפני שלשה, סבר רב דעשאן בית דין והפקירן הפקר ושפיר עושין אותו מלוה בשטר. ורב אסי סבר, דכלל לא התכוון לבית דין. ולדעת רב אדא בר אהבה, אם כינס ג' בני אדם אמרינן דכוונתו לעשותם בית דין וכותבין. ולדעת רבא בעינן שיאמר להם אתם עדי. ולדעת מר בר רב אשי, בעינן שיקבעו מקום וישלחו שליח ויזמנו הלוח לדין, דבכהאי גוונא כיון דיש קול כתבינן. ולענין מטלטלין, הוי כחוב. ולענין קרקעות נחלקו בגמ', דאמימר סבר דהוי כחוב. ומר זוטרא סבר דכיון דאינם מחסרי גוביינא שפיר כותבין. ומטלטלין דאיתנהו בעינייהו, לדעת ר' דימי הוי כקרקע. ולדעת ר' אשי כיון דמחסרי גוביינא הוי ככל מטלטלין.

4) סמכינן דנעשה כדין וכריש לקיש. והיינו דווקא משום דשאלין לספרי וידעי להאי הלכתא.

ט. 1) באופן שכתוב בו בי דינא דרבנא אשי ואמר לן רבנא אשי, שפיר סמכינן עליה, דהא ודאי דרבנא אשי לא ציווה לעשותו בשניים, ואמרינן דבשלשה נעשה וכשר. אבל בלאו הכי איכא למיחש לבית דין טועין דסגי בתרי אף לאודיתא.

2) באופן שהמעות היו בשדה, נאמן משום מיגו דבידו ליטלן. אבל אם היו בבית שאינו יכול ליטלן, אינו נאמן, ואף דהיה יכול לשתוק, מכל מקום כיון דאין יכול ליטלו אינו נאמן. ואם בעל החלום אמר להם כן, אמרינן דדברי חלומות אינם מועילים ואינם מורידים.

3) לדעת ר' יוחנן חוששין ללא תלך רכיל, וכתבינן בפסק דזכאי. וריש לקיש סבר דחיישינן למיחזי כשקרי, ולהכי כותבין דפלוני מחייב ופלוני ופלוני מזכים. וביארו התוס' דמשום לא תלך רכיל ליכא. ור' אלעזר חשש לתרוויהו, ומשום הכי סבר דכותבין מדבריהם נזדכה פלוני, דבכהאי גוונא גם ליכא שיקרא וגם ליכא משום לא תלך רכיל.

4) אי נימא כרבנן דפליגי אר' נתן וסברו דבעינן שיעידו העדים ביחד, איכא למימר דמוציאין לעדים כדי לבודקן, ושוב מכניסים אותם כדי שיעידו בהדדי. וכן מבואר בברייתא. אבל לר' נחמיה דסבר דמוציאין את

הבעלי דינים בשעת המשא ומתן של הדיינים, איכא למימר דאף במתניתין מוציאים את הבעלי דינים, ושוב מכניסים אותם בשעת הגמר.

5) נחלקו לענין ראיית העדות. דלרבנן בעינן שיראו כהדדי. ולר' יהושע בן קרחה לא בעינן שיראו כהדדי. ונחלקו או בסברא, דרבנן סברו דאמנה דקמסהיד האי לא קמסהיד האי, ור' יהושע בן קרחה סבר, דמכל מקום אחד מנה איכא תרי עדים. אי נמי, דנחלקו בקרא, דכיון דכתיב בקרא עדים בלדון עד, בעינן דיראו כחד. ור' יהושע בן קרחה סבר, דכתיב או עד או ראה מכל מקום.

י. 1) נחלקו האם בית דין צריכים לקבל העדות באותו יום או לאו. ונחלקו או בסברא, דרבנן סברו דעד אחד דאתי אין עליו תורת עדות לענין ממון, ומשום הכי אינו מצטרף, ור' נתן סבר, דהא אף כשמעידים ביחד, לאו בחד פומא מסהדי. ואו דנחלקו בקרא, דכולי עלמא סברי דבעינן ראייה כאחד, ונחלקו האם מקישים הגדה לראיה, ואף הגדה בעינן כאחת, או דלא מקישים ראייה להגדה. והעיד ר' יוסי בר חנינא, דר' יהושע בן קרחה מודה לר' נתן דלא בעינן שיעידו כהדדי.

2) לענין קרקעות הוא פלוגתא בגמ', האם כיון דאחד ארעא קמסהדי, שפיר קרינן ביה והוא עד. או דאכתי לא מהני. ומבואר בברייתא, דבעדות בכור רבנן מודים, ולרש"י היינו דמעיד יחד עם עוד אחד על מום שנפל מאיליו. ולתוס' היינו דמעיד עליו שאביו הכירו כבכור. וכן לענין עדות חזקה, דתרווייהו מעידים שהחזיק שני חזקה, אבל לא באותם השנים. וכן לענין עדות סימנים, שכל אחד מעיד על ב' שערות.

3) הודאה אחר הלואה, שפיר מצטרפי אליבא דרב, משום דמעידים על אותו ממון. אבל הלואה אחר הודאה, סבירא ליה לרב דכיון דאממון אחר קמסהדי לא מצטרפי. אבל נהרדעאי סברי כר' יהושע בן קרחה, ולעולם מצטרפי.

4) לענין ממונות, דעת ר' יהודה דלא חשיב הכחשה, ושפיר מצטרפי. אבל לענין ממונות הוי הכחשה ואינן מצטרפין. ולדעת רב חסדא, אף בדיני נפשות, כל שאינה בעצם העדות, לא חשיב הכחשה.

יא. 1) באופן דזה אומר חבית של יין וזה אומר חבית של שמן, כיון דהוי הכחשה גמורה, אף לר' יהושע בן קרחה אינן מצטרפין. ולענין מנה ומאתיים, כיון דיש בכלל מאתיים מנה, כולי עלמא מודו דמצטרפי. ולענין מנה שחור ומנה לבן, לדעת ר' יהודה, אף לר' שמעון בן אלעזר אינן מצטרפין, משום דהוי הכחשה. ולדעת נהרדעאי הוי בכלל מאתיים מנה ומצטרפי.

2) ביארו התוס', או דכל שאין הפסול ידוע לא אמרינן האי דינא. או דבית שמאי סברו בעלמא דנמצא אחד קרוב או פסול תתקיים העדות בשאר. או דאיירי שלא העידו תוך כדי דיבור, ומשום הכי אינן מצטרפין לפוסלם. ואו דכיון דמכחשי אהדי, אינן מצטרפין לפוסלם.

3) מבואר בגמ', דקרי לאותו שגילה מה דנאמר בבית המדרש "דין גלי רוא". אמנם ברש"י מבואר, דהיה הוא דבר לשון הרע, ומשמע דבעלמא אין קפידא.

4) ראייה ראשונה, היינו באופן שאמרו לו להביא ראיותיו עד ל' יום, ומצא ראייה רק אחר ל' יום, דלרבנן אין מקבלים ראייתו, ולרשב"ג מקבלים ראייתו, והכי קיימא לן. וראיה אחרונה, היינו דאמר אין לי עדים ואין לי ראייה, ולבסוף הביא עדים או ראייה, דלרשב"ג שפיר מקבלים ראייתו, אמנם אין הלכה כמותו, אלא כיון דאמר אין לי, חיישינן שמא זיפם, ואין מקבלים ראייתו. אמנם ביתום שלא ידע בנכסי אבוהון, אף רבנן מודים שאף שאמר אין לי ראייה, אם אחר כך מצא ראייה, שפיר מקבלים ראייתו.

יב. 1) אם לא איתחזיק, ולרש"י היינו שלא כתוב בו הנפק, ולתוס' היינו שלא נראה בפני הבית דין, נאמן במיגו שהיה יכול לשורפו. אבל אם איתחזיק לית ליה מיגו, וללישנא בתרא דר' נחמן אינו נאמן. ורבא מסיק דשפיר נאמן. [אמנם המהרש"א כתב בדעת תוס' דאף לרבא נאמן רק היכא דאית ליה מיגו]. וכן ללישנא קמא דר' נחמן נאמן. ואלביא דרבי דאותיות נקנות במסירה, אף בלא מיגו נאמן. והיכא דרק השובר הופקד בידו, לדעת רש"י שפיר נאמן. ולדעת התוס' בתירוץ הראשון, בעינן נמי שהשטר יהיה בידו, אבל אם רק השובר בידו, אינו נאמן.

2) לרש"י היינו שובר שנמצא ביד הלווה, ואמרינן דיתקיים בחותמיו ויתברר שאינו מזויף וכשר. ולדעת התוס' איירי בשובר שנמצא ביד המלוה, ויתקיים על ידי חותמיו, והיינו שישאלו לעדים אם נפרע השטר או לאו.

3) ברש"י מבואר דהתובע היה בעל דין קשה, ואין חבירו רוצה לדון עמו אלא במקום וועד תלמידי חכמים שיהיה התובע בוש בפניהם. ולדעת ר' יוחנן אכן כפינן לתובע והולך למקום הוועד. ולדעת ר' אלעזר כופין אותו ודן בעירו, משום דאינו מן הראוי שיצטרך להוציא מנה על המנה שנושה בו. ומסקינן, דהמלוה יכול לכוף הלווה, משום דעבד לוה לאיש מלוה, אבל הלווה אינו יכול לכוף את המלוה. [אבל כותבין לו מאיזה טעם דנוהו, ויכול לילך לשאל בבית דין הגדול].

4) עוקבן עלה לארץ ישראל וקבל על ירמיה אחיו שהעביר ממנו הדרך, והיינו או דסירסו, או דלא נהג עמו כשורה בעסקי ממון. ושלחו למר עוקבא הריש גלותא דבבל, לדזיו ליה כבר בתיה שלם, דכך כינוהו, לפי שמקרינן אור פניו כמשה בן בתיה ונקרא על שמה מפני שגידלתו, או דקרינן כבר בתיה, והיינו מי שנאמר עליו בכל ביתי נאמן הוא. ופירוש נוסף ביאר רש"י דהיה בעל תשובה והיה אור זורח עליו. וביקשו ממר עוקבא שידון עם ירמיה, ואם לא יתרצה, והיינו שיאמר לבית דין הגדול קאזלינא, שישיא אותו ללכת לטבריא לבית דין הגדול. ואי נימא דהיה דיני קנסות, צריך לומר דרק משום כבודו של מר עוקבא שלחו לו שידון בעצמו.

יג. 1) לענין דרישה וחקירה הושוו, כדכתיב משפט אחד. אבל לענין מילתא דתליא בזכות וחובה לא הושוו. ועל מצינו חילוק דבדיני נפשות 1) בעינן כג', ובממונות ג'. 2) פותחין קודם לזכות. 3) מטין על פי שנים לחובה, ודיני ממונות אף לענין חובה מטין על פי אחד. 4) מחזירין רק לזכות ולא לחובה. 5) הכל מלמדים זכות ואין הכל מלמדים חובה. 6) המלמד זכות אין מלמד חובה והמלמד חובה מלמד זכות. 7) אין גומרינן הדין בלילה. אבל בדיני ממונות שפיר גומרינן הדין בלילה. 8) לחובה אין גומרינן באותו היום. 9) מתחילין מן הצד כדי שלא יחששו לחלוק על החכם. 10) בעינן דווקא מיוחסין.

2) למאן דאמר שמיטה משמטת בסופה, שפיר גבינן בו. ואם יש עליו פרוזבול או משכון, אף בלאו הכי גבינן בו. ואם באו עדים להזימו שאלו החתומים עמם היו באותו זמן במקום פלוני, מכשירים השטר, ותולים דאיחרוהו וכתבוהו. ולרש"י היינו דכתבו באותו יום שחתמו השטר, אך כתבו המקום שבו היתה ההלוואה. ולתוס', כתבו ביום הלוואה, אך איחרו הזמן.

3) או דמתניתין דידן איירי מדינא דאורייתא, אבל רבנן תיקנו משום נעילת דלת דלא ליבעי דרישה וחקירה. או דאף מתניתין דידן לאחר התקנה, אבל איירי בדני קנסות דלא שייך בהו נעילת דלת. ואו דמתניתין איירי בדין מרומה, ולרש"י היינו דמכירים בתובע שהוא רמאי, או דמבינים טענת רמאות בדבריו. ולתוס' לא איירי בודאי מרומה, דהא בכהאי גוונא אין לדונו.

יד. (1) לריש לקיש קאי דבדין מרומה צריך לחקור טפי מכל דין. ולרב אשי אתי אחד לדין ואחד לפשרה, דאף פשרה צריך לעשות בצדק, והיינו דאם יש שתי ספינות או שני גמלים ואין יכולים לעבור ביחד, אמרינן דהאינה טעונה תידחה וכן זו שאינה קרובה. ואם תרוויהו כהדדי הטל פשרה. וכן דרשו דהלך אחר בית דין יפה.

(2) לסוגיא דידן קול ריחים הוא סימן למילה, על שם ששוחקים סממנים לרפואתו. ואור הנר הוא סימן למשתה, ועשו כן משום האויבים שגזרו על הדבר ולא רצו שיכרום. ובירושלמי מבואר דאור הנר הוא סימן למילה. והתוס' הביאו דבזמן ירמיה גם היו עושים אלו הסימנים לשם שמחה.

(3) קודם שהעידו העדים, שפיר אפשר לגרום להם. אבל אחר שהעידו אמרינן בגמ' דאין לגרום להם בידיים שיחזרו בהם. וביאר רש"י דהא כתיב וביערת הרע.

(4) או דאמרינן לו יש לך עדים להכחישם, או דאמרינן להו מדבריכם נזדכה פלוני, והיינו שלפי ראות עינינו ראוי הוא לצאת זכאי. ואו שאומרים לנידון דאם לא הרג שלא יפחד. ואו שמכריזים שכל מי שיודע לו זכות שיבא וילמד. ותנינן כמאן דאמר דאומרים לו שלא יפחד אם לא הרג, דבברייתא ילפינן להא דפותחין בזכות מהא דפתחין לסוטה ב"ואם לא שטית". ומבואר דלנידון פותחין בזכות דאומרים לו דאם לא הרג אינו צריך לפחד.